

УДК 365.010.013

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-5-13>**Секірож Я.В.**

асистент

Української інженерно-педагогічної академії

Sekirozh Yaroslav

Ukrainian Engineering Pedagogics Academy

**СТІЙКИЙ РОЗВИТОК МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ:
ФІНАНСОВО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ****SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF MACHINE-BUILDING
ENTERPRISES: FINANCIAL AND MANAGERIAL ASPECT**

В статті визначено, що рівень стійкого розвитку машинобудівних підприємств є індикатором високого та задовільного фінансово-управлінського стану. Він визначається можливостями підприємств своєчасно та у повному обсязі здійснювати чергові платежі та грошові зобов'язання перед кредиторами за рахунок наявних грошей і тих грошових засобів і активів, які легко мобілізуються. Низький рівень стійкого розвитку машинобудівних підприємств є причиною їх неплатоспроможності, погіршення фінансово-виробничої стійкості, що приводить до незапланованих грошових втрат та втрату платоспроможності та стабільної виробничо-господарської діяльності. Управління стійким розвитком машинобудівних підприємств з точки зору фінансово-управлінського аспекту дозволяє керівництву підприємств здійснювати прогнозування фінансово-господарської діяльності на майбутнє, зовнішнім суб'єктам (кредитним установам, партнерам за договірними відносинами, контролюючим органам) визначити фінансово-економічні можливості підприємства у стратегічному періоді, надавати фінансово-незалежну оцінку, приймати виважені управлінські рішення щодо забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств.

Ключові слова: забезпечення, вплив, фактори, підхід, стан, діяльність, стійкий розвиток.

В статье определено, что уровень устойчивого развития машиностроительных предприятий является индикатором высокого и удовлетворительного финансово-управленческого состояния.

Он определяется возможностями предприятий своевременно и в полном объеме осуществлять очередные платежи и денежные обязательства перед кредиторами за счет наличных денег и тех денежных средств и активов, которые легко мобилизуются. Низкий уровень устойчивого развития машиностроительных предприятий является причиной их неплатежеспособности, ухудшения финансово-производственной устойчивости, приводит к незапланированным денежным потерям и потере платежеспособности и стабильной производственно-хозяйственной деятельности. Управление устойчивым развитием машиностроительных предприятий с точки зрения финансово-управленческого аспекта позволяет руководству предприятий осуществлять прогнозирование финансово-хозяйственной деятельности на будущее, внешним субъектам (кредитным учреждениям, партнерам по договорным отношениям, контролирующим органам) определить финансово-экономические возможности предприятия в стратегическом периоде, предоставлять финансово независимую оценку, принимать взвешенные управленческие решения по обеспечению устойчивого развития машиностроительных предприятий.

Ключевые слова: обеспечение, влияние, факторы, подход, состояние, деятельность, устойчивое развитие.

The article determines that the level of sustainable development of machine-building enterprises is an indicator of a high and satisfactory financial and economic condition. It is determined by the ability of enterprises to make regular payments and monetary obligations to creditors in a timely manner and in full at the expense of cash and cash and assets that are easily mobilized. The low level of sustainable development of machine-building enterprises is the cause of their insolvency, deterioration of financial and production stability, which leads to unplanned monetary losses and loss of solvency and stable production and economic activity. The methodological approach to innovative support of sustainable development of machine-building enterprises allows the management of enterprises to forecast financial and economic activities for the future, external entities (credit institutions, contractual partners, regulatory authorities) to determine the financial and economic capabilities of the enterprise in the strategic period. independent assessment, make informed management decisions to ensure the sustainable development of machine-building enterprises. The main factors influencing the sustainable development of machine-building enterprises in terms of financial and management aspects are profit maximization by managing the processes of formation, control and collection of debts. The receivables policy of enterprises should be built in such a way as to prevent cases of non-payment of debts by buyers on the one hand, and on the other - to attract new buyers. Attracting new customers is possible by introducing a system of discounts, increasing payment terms, etc., as any machine-building enterprise depends on its debtors, which significantly affect the results of financial and economic activities. Operational management of the intensity of incoming and outgoing financial and cash flows of machine-building enterprises begins with the development of a policy for managing the formation of the level of debt. Thus, financial and information flows should be considered not only as a reflection of the material flow, but also as a way to regulate deviations in the material flow.

Key words: support, influence, factors, approach, condition, activity, sustainable development.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток ринкових відносин в Україні вводить фактор відповідальності та самостійності машинобудівних підприємств у розробленні та ухваленні управлінських рішень. Їх ефективність значною мірою залежить від об'єктивної, своєчасної та всебічної оцінки фінансово-управлінського стану підприємств. Але, в наш час діяльність вітчизняних машинобудівних підприємств значною мірою ускладнюється тривалою кризою не платежів, зростанням заборгованостей, несприятливою податковою політикою, скороченням виробництва, а також дефіцитом фінансово-управлінських ресурсів. Невиконання підприємствами своїх зобов'язань негативно відображається на перспективах їх подальшої фінансово-управлінської діяльності, а саме значного зниження рівня стійкого розвитку машинобудівних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями формування стійкого розви-

тку машинобудівних підприємств займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, але аналіз робіт свідчить про те, що визначені питання потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є удосконалення стійкого розвитку машинобудівних підприємств з точки зору фінансово-управлінського аспекту.

Виклад основного матеріалу. Рівень стійкого розвитку машинобудівних підприємств є індикатором високого та задовільного фінансово-управлінського стану. Він визначається можливостями підприємств своєчасно та у повному обсязі здійснювати чергові платежі та грошові зобов'язання перед кредиторами за рахунок наявних грошей і тих грошових засобів й активів, які легко мобілізуються. Низький рівень стійкого розвитку машинобудівних підприємств є причиною їх неплатоспроможності, погіршення фінан-

сово-виробничої стійкості, що приводить до незапланованих грошових втрат та зниження рівня платоспроможності й стабільної виробничо-господарської діяльності.

Для забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств з точки зору фінансово-управлінського аспекту необхідно керівництву підприємств прогнозувати результати фінансово-господарської діяльності на майбутнє з урахуванням впливу зовнішніх суб'єктів (кредитним установам, партнерам за договірними відносинами, контролюючим органам), визначати фінансово-економічні можливості у стратегічному періоді, проводити фінансово-незалежну оцінку, приймати ефективні управлінські рішення щодо забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств (рис. 1). Основними факторами, які негативно впливають на діяльність машинобудівних підприємств

є зростання розміру дебіторської заборгованості за товари, роботи й послуги, і за розрахунками, а також іншої дебіторської заборгованості, що зумовлює зменшення надходження грошових коштів та значне збільшення довгострокових зобов'язань. Тому домінантні заходи з підвищення рівня стійкого розвитку машинобудівних підприємств мають бути спрямованими на удосконалення управління заборгованостями [9–11].

Результати аналізу факторів і причин росту дебіторської заборгованості з використанням сучасних методів фінансового менеджменту є умовою створення механізмів та технологій оперативного управління заборгованістю машинобудівних підприємств, які необхідно спрямувати на оптимізацію показників які впливають на стійкий розвиток підприємств в фінансово-управлінському аспекті.

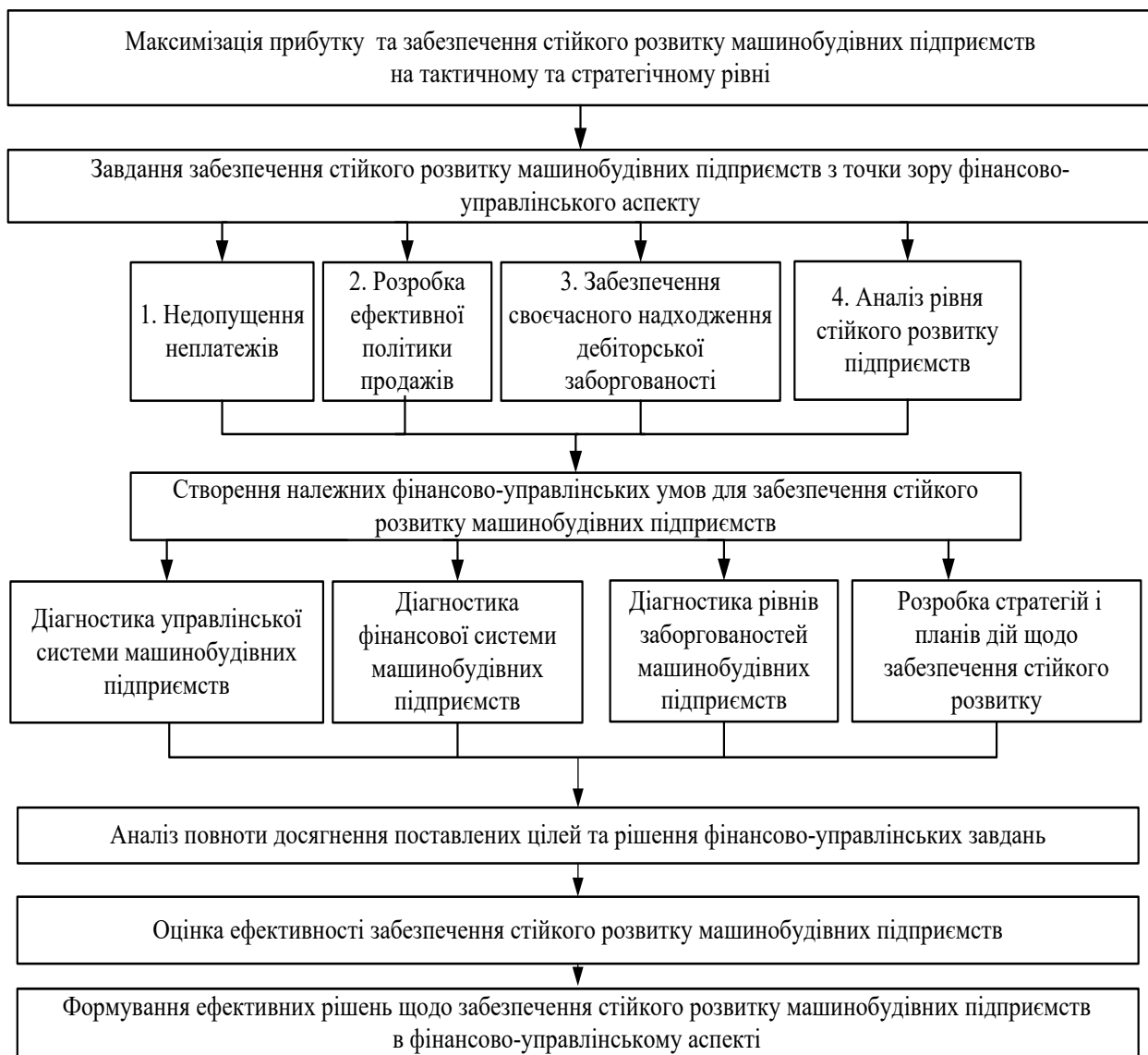

Рис. 1. Фінансово-управлінський аспект забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств

Матриця ситуацій невідповідності величин заборгованостей машинобудівних підприємств та строків їх погашення в 2019 році

	$t_{ДЗ} > t_{КЗ}$	$t_{ДЗ} = t_{КЗ}$	$t_{ДЗ} < t_{КЗ}$
$ДЗ > КЗ$	ПАТ «Сумське машинобудівне НВО» ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод» ПАТ «Гребінківський машинобудівний завод»	ПАТ «Барський машинобудівний завод»	ПрАТ «Куп'янський машинобудівний завод» ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод» ПАТ «Карлівський машинобудівний завод»
$ДЗ = КЗ$	–	ПрАТ «Полтавський машинобудівний завод»	ПАТ «Могилів-подільський машинобудівний завод»
$ДЗ < КЗ$	ПАТ «Смілянський машинобудівний завод»	ПАТ «Полтавський машинобудівний завод»	–

де ДЗ – дебіторська заборгованість;

КЗ – кредиторська заборгованість;

$t_{ДЗ}$ – термін погашення дебіторської заборгованості;

$t_{КЗ}$ – термін погашення кредиторської заборгованості.

Машинобудівним підприємствам потрібно ефективно та раціонально використовувати позики, які можуть лише на деякий час вирішити проблему неплатоспроможності. Кредити мають бути економічно обґрунтованими та доцільними. Керівництво підприємств повинне чітко визначити необхідний розмір кредиту і те, чи окупляться відсотки за цей кредит в майбутніх періодах.

Саме тому, машинобудівним підприємствам потрібно визначати [2-5, 10]:

1) Співвідношення фінансово-матеріального потоку за допомогою коефіцієнта відображення:

$$k_{\text{відобр}_{ДЗ}} = \frac{ДЗ}{В}; k_{\text{відобр}_{КЗ}} = \frac{КЗ}{В}, \quad (1)$$

де $k_{\text{відобр}_{ДЗ}}$, $k_{\text{відобр}_{КЗ}}$ – коефіцієнт відображення дебіторської і кредиторської заборгованості відповідно;

$ДЗ$ і $КЗ$ – розмір дебіторської і кредиторської заборгованості відповідно;

$В$ – розмір ВРП підприємства.

2) Співвідносити суми вхідного фінансового потоку і вихідного за допомогою коефіцієнта відповідності:

$$k_{\text{віднош}} = \frac{k_{\text{відобр}_{ДЗ}}}{k_{\text{відобр}_{КЗ}}} = \frac{ДЗ}{В} \cdot \frac{КЗ}{В} = \frac{ДЗ}{В} \times \frac{В}{КЗ} = \frac{ДЗ}{КЗ}, \quad (2)$$

де $k_{\text{віднош}}$ – коефіцієнт відповідності розміру дебіторської заборгованості та розміру кредиторської.

3) Ймовірність погашення заборгованостей за допомогою коефіцієнта динамічної ліквідності:

$$k_{\text{дин_лікв}} = \sum_{i=1}^k (\sum_{i=1}^n \alpha_i \times ДЗ_i - \sum_{j=1}^m \beta_j \times КЗ_j) = 0, \quad (3)$$

де α_i – ймовірність одержання дебіторської заборгованості по i -ій угоді зі споживачем;

$ДЗ_i$ – сума дебіторської заборгованості від i -го споживача продукції (товарів, робіт та послуг) підприємства;

b_j – ймовірність настання сплати кредиторської заборгованості по j -ій угоді із постачальником;

$КЗ_j$ – сума кредиторської заборгованості для j -го постачальника продукції (товарів, робіт та послуг) підприємства;

n – кількість укладених угод зі споживачами на момент часу t ;

m – кількість укладених угод із постачальниками на момент часу t ;

k – останній банківський день, який враховується при розрахунку динамічної ліквідності.

Результати дослідження стану і динаміки заборгованостей машинобудівних підприємств дозволяють стверджувати про наявність у них внутрішніх резервів підвищення ефективності рівня формування стійкого розвитку (табл. 1).

Алгоритм реалізації заходів щодо управління стійким розвитком машинобудівних підприємств з урахуванням впливу рівня заборгованостей представляє собою послідовність дій, які здійснюються підприємством з метою мінімізації інвестицій у дебіторську заборгованість для підвищення рівня стійкого розвитку машинобудівних підприємств (рис. 2).

Альтернативні дієві заходи, щодо вибору найбільш ефективного забезпечення та балансування різних видів заборгованостей, вирішуються кожним машинобудівним підприємством самостійно.

Загальноекономічної політики управління заборгованостями, яка представляє собою частину загальної політики управління машинобудівними підприємствами, спрямована на збільшення обсягів реалізації продукції, визначає ефективність роботи підприємств та рівень інноваційного забезпечення їх стійкого розвитку. У випадку визначення типу кредитної політики машинобудівним підприємствам необ-

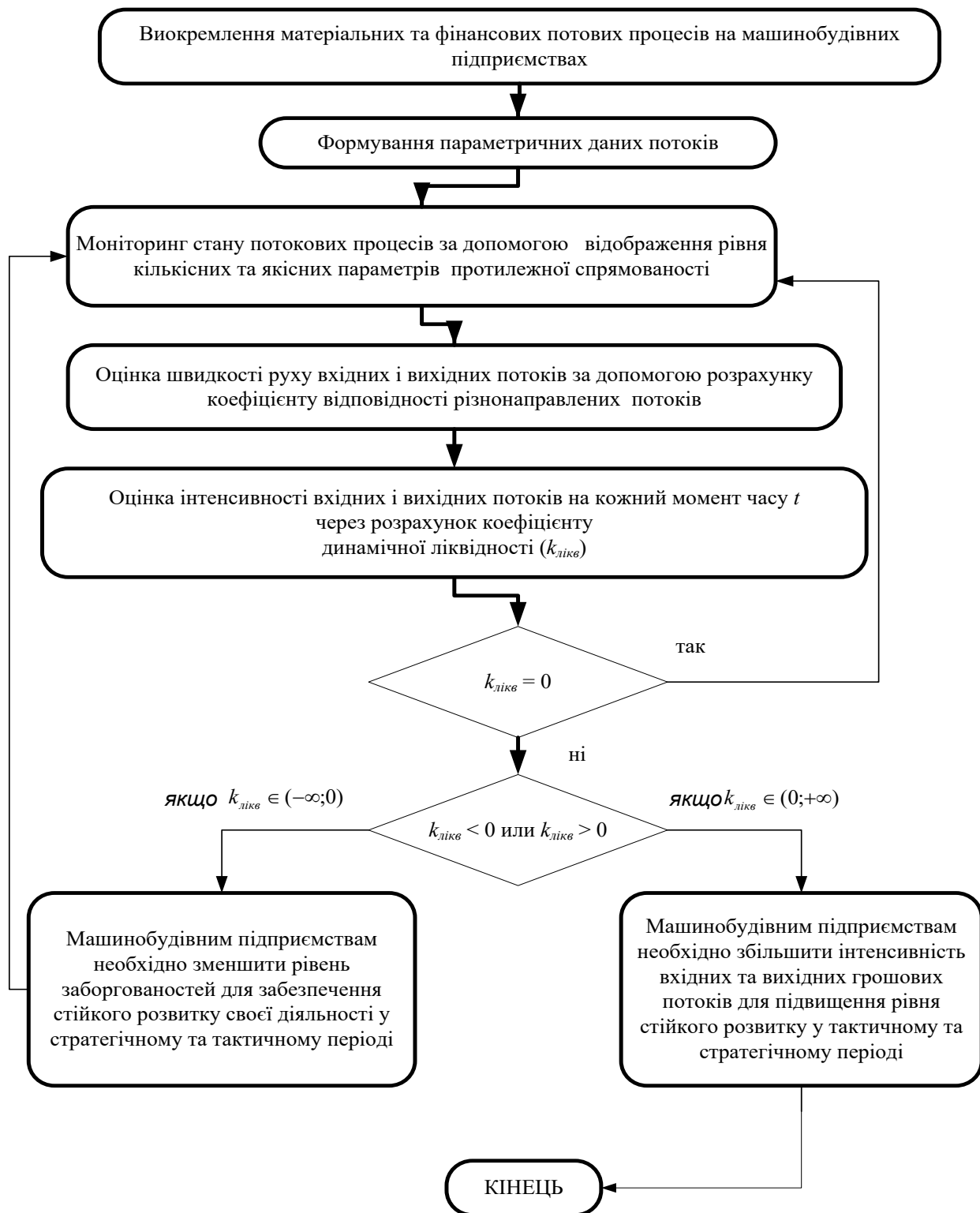

Рис. 2. Алгоритм реалізації заходів щодо управління стійким розвитком машинобудівних підприємств з урахуванням впливу рівня заборгованостей

хідно мати на увазі, що агресивний (м'який) її варіант може викликати відволікання великої суми фінансових коштів, знизити рівень платоспроможності підприємств, викликати значні витрати зі стягнення боргів, а зрештою зменшити рентабельність оборотних активів і капі-

талу, а консервативний (жорсткий) її варіант негативно впливає на зростання обсягу операційної діяльності машинобудівних підприємств і формування не стійких комерційних зв'язків. Домінуючий вплив на забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств полягає

в мінімізації обсягу заборгованостей та строків інкасації боргу. В процесі управління вирішуються такі завдання: визначення обсягу інвестицій у дебіторську заборгованість за комерційним і споживчим кредитом; формування принципів та умов кредитної політики щодо споживачів продукції; визначення потенційних дебіторів; забезпечення інкасації дебіторської заборгованості; прискорення платежів за допомогою сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості.

Отже, головними факторами впливу на забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств з точки зору фінансово-управлінського аспекту є максимізація прибутку шляхом управління процесами формування, контролю й інкасації заборгованостей. Дебіторська політика підприємств повинна бути побудована таким чином, щоб не допустити випадків несплати заборгованостями покупцями з одного боку, а з іншого – залучити нових покупців. Залучення нових покупців можливе шляхом впровадження системи знижок, збільшення строків сплати тощо, оскільки будь-яке

машинобудівне підприємство залежить від своїх дебіторів, які у вагомій мірі впливають на результати фінансово-господарської діяльності. Оперативне управління інтенсивністю вхідних і вихідних фінансово-грошових потоків машинобудівних підприємств починається з розробки політики управління формування рівнем заборгованостей. Таким чином, фінансові й інформаційні потоки необхідно розглядати не тільки як відображення матеріального потоку, але і як спосіб регулювання відхилень у матеріальному потоці. При цьому регулювання зводиться до зіставлення розміру й часу погашення дебіторської заборгованості з розміром і часом погашення кредиторської заборгованості. І, залежно від того, у якій площині матриці перебуває машинобудівне підприємство, можна рекомендувати керівництву підприємства: домагатися від постачальників відстрочки оплати (що визначається застосуванням штрафних санкцій і розірванням вигідного контракту в стратегічних періодах діяльності); або посилити платіжну політику оплати для клієнтів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Borysova, O.O. (2017), "Innovative development of the economic security of enterprises restaurant business", Abstract of Ph.D. dissertation, Economic Security of enterprises, University of Economy and Law "KROK", Kyiv, Ukraine.
2. Buryj, S.A. (2014), "Innovative potential in the sphere of hotel and restaurant business and tourism", *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky*, Vol. 5, no. 2, pp. 201–205.
3. Vikarchuk, O.I. (2009), "Innovative potential: the basis of development of enterprise development strategy", *Visnyk KhNPI*, Vol. 8, pp. 136–143.
4. Voronzhak, P.V. (2016), "Organizational and economic tools of the strategy of innovative development of the industrial enterprise", Abstract of Ph.D. dissertation, Economics and management of enterprises (by areas of economic activity), Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine.
5. Hryn'ov, A.V. (2003), "Estimation of the innovative potential of the enterprise", *Problemy nauky*, Vol. 12, pp. 12–17.
6. Huk, O.V. Dejneka, O.S. and Lieksin, R.I. (2016), "Innovative potential as a tool for providing innovation development of the enterprise", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, Vol. 14, pp. 348–351.
7. Hurochkina, V.V. (2015), "Innovative potential of enterprises: essence and system of protection", *Ekonomika: realii chasu*, Vol. 5, no. 21, pp. 51–57.
8. Ivanilova, O.A. (2011), "Methodological approaches to increasing the efficiency of production on an innovative basis", *Efektivna ekonomika*, Vol. 8, [Online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=667>
9. Levchenko, Yu.H. (2012), "The essence and components of the innovative potential of the enterprise", *Naukovi pratsi NUKhT*, Vol. 43, pp. 57–61.
10. Sydoruk, I.P. (2014), "Essence, structure and features of estimation of industrial enterprise' innovation potential", *Ekonomika i rehion*, Vol. 2, no. 45, pp. 97–101.
11. Desruelle, P. and Nepelski, D. (2017), "The "Innovation Radar": A New Policy Tool to Support Innovation Management", 45th Research Conference on Communication, Information and Internet Policy, Antonin Scalia Law School George Mason University, Arlington, [Online], available at: http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.294_4104 (accessed 10 Feb 2018).
12. Leyden, D. (2016), "Public sector entrepreneurship and the creation of a sustainable innovative economy", *Small Business Economics*, Vol. 46, no. 4, pp. 553–564.
13. Mazzucato, M. (2016), "From market fixing to market creating: a new framework for innovation policy", *Industry and Innovation*, Vol. 23, no. 2, pp. 140–156.